

Zajčkali smo se.

Spisal Ivo Trošt.

b nedeljskih popoldnevih smo se zbirali v poletnem času na zeleni trati za Pučevo hišo in v prijetni senci poizkušali igre, kolikor smo jih znali. To smo bili korenjaki, da malo takih! Še danes mi srce igra veselja, ko se spominjam tistih popoldni, tistih iger, tiste družbe — zlatih časov zlate mladosti . . .

Ne samo zbrani, marveč izbrani smo bili dečki iz naše vasi, ki je bila ponosna na nas šola in gospod učitelj Brne in gospod katehet, zakaj, ne rečem, da je vsakdo izmed nas znal vse, popolnoma vse — to bi bila prevelika samohvala in tudi neresnica — a smelo trdim, da smo vsi, kar nas vidite na sliki, prav gotovo znali vse, kar so zahtevali od nas v šoli.

Zajčkali smo se večkrat na Pučevem vrtu ter skakali drug drugemu črez hrbet ter zopet nastavljali hrbet, da je drug skočil črez nas in tako daljšal vrsto do konca širnega vrta in še naprej, naprej . . .

No, nekega nedeljskega popoldneva, ko smo se poslednjič zajčkali pred koncem šolskega leta, ne morem zabiti in tudi ne morem drugače, nego da ga opišem in zopet oživim v spominu nekdanjim tovarišem, ki bodo zaradi tega še marsikdaj pozneje radi pokukali v „Zvonček“, če je še kaj notri o nas in iz naše vasi, ki ni največja in ne najbolj znana in ne najbolj sloveča na Kranjskem. A tudi drugi „Zvončkovi“ prijatelji naj zvedo, da nismo bili mi, kakor se tukajle hvalimo, nič boljši od sedanjih dobrih, marljivih učencev — ne brez napak, ne brez slabosti, izkratka: ljudje, kakor jih je Bog mnogo postavil na svet. O tem nas zlasti prepriča doba od konca našega zajčkanja tisto nedeljsko popoldne in pa do danes.

Med vso družbo so bili samo trije Lojzeti: Bolkov, ki je veljal za najmodrejšega in najpametnejšega, Bajčev, ki je rad sanjavo strmел v daljavo, čital knjige o tujih krajih, lepo pisal in lepo risal in Kovačev Lojze, močan, zal dečko, ki je dobro umeval zlasti domače stvari na vrtu, na polju, pri živini in v očetovi kovaški obrti; dalje dva Franceta: Troštov, ki je v šoli izdelaval dobro, a sicer silno rad govoril o zvonovih, zvonjenju in cerkvi. Doma je imel v kotu oltarček, za oltarčkom pa zvonove — ne, zvončke. Žgurjev France, pohleven fantek, ki se je sicer učil marljivo, je tudi lepo pisal, a ker je bival v naši vasi pri stricu le zato, da je tu obiskoval našo slovečo šolo, je vedno mislil na dom in na ljubo mamó. Zaradi mirnega značaja smo ga imeli vsi radi.

Tudi dva Ivana sta bila pomešana v družbo, in sicer pisec teh vrstic, ki bi ne bilo lepo, ko bi se hvalil sam tukajle vpričo široke slovenske javnosti, in Telkov Ivan s strčečimi lasmi, z ostrim pogledom in ostrim jezikom. V šoli ni napredoval hitro, a kar si je zapomnil, je ostalo pribito.

Dalje ne smem pozabiti tudi dveh Jožetov ali bolje: to sta bila Pučev Jože in Kovačev Pepe. Jože je bil naš vojvoda, ki že ni več hodil v vsakdanjo šolo, a znal je še vse, kar se je učil — zanesljiv svetovalec v vseh

sitnih računih, slovniških, spisnih in drugih nalogah. Kovačev Pepe, Lojzetov brat, je bil šibkejši, a zato boljši za učenje, miren, dober prijatelj — prava podoba svojega očeta in matere.

To vam je šla zajčja vrsta hitro kakor tovorni vlak. Vsakdo se je namreč bal zamude, da ne bi zopet postavil kozolca, ker bi ga tovariš, ki je skakal za njim, lahko z glavo sunil v hrbet in prevrnil. Šlo je, pravim, šlo kot železnica, šlo tudi po rebri in strmini na koncu vrta navzdol, da smo vsi pozabili na kozolce, na zajčkanje in sami sebe iskali po njivah, jarkih, lužah ali pa zbirali „raztresene ude“ — glave, kape, črevlje, pobite roke, noge, nosove in brade po različnih tokavah in grmovju široke rebri. Prav nič se ne motim, če sodim, da nekateri še do danes niso našli vsega, drugi celo še sebe ne. Zakaj?

Pomislite na žalostni konec!

Le kako in kje smo se pobirali in zbirali? Jože Pučev se je prvi zavedel, da vlak ne vozi prav; zato je stopil iz vrste in gledal, kako se drugi prekucujejo brez njega. Za njim je pogledal Bolkov Lojze in takoj ubral modrijanski izrek: „Lej, lej! Vsaka glava svojo pamet!“ Kovačev Lojze je dobil občutno hruško na lice poleg nekega grma in jo prišel preplašen k onima medit na vrh rebri. Bajčev Lojze se je še kotalil daleč, daleč v dolino in se slednjič pobral brez znatne poškodbe. Troštov France je prišantal k zbirajočim se zajčkarjem po eni nogi in uganil že spotoma, da bi tak-le ne mogel — zvoniti z vsemi tremi pri župni cerkvi sv. Lenarta. Žgurjev je še vpil za nekim grmom in klical mamo na pomoč iz tri ure oddaljene vasi. Telkov Ivan je pa skakal preširno in se smejal nam vsem: njemu se ni zgodilo ničesar, niti ustrašil se ni in hotel zajčkati dalje. Kovačev Pepe je pobiral svoje deset pomladi se veseleče kosti na trdnem kolovozu, a jaz v jarku poleg kolovoza, v vodi do kolen in višje, v blatu, umazan, pobit.

Slovo se je izvršilo prav na tihem, ker si je vsakdo mislil, kaj bo doma. O drugih ne vem dosti, ker smo se razšli še tisti teden na počitnice; ako povem o sebi, da mi še danes neče v glavo, zakaj je naša mati izbijala prah iz mojih vsakdanjih hlač, ki sem jih moral obuati, prišedši domov, in zakaj ne iz nedeljskih, ki so bile tega potrebne, pomislite: prah in nesnago izbijati iz hlač, pa kar na meni — ali nisem povedal dovolj?

*

To je pa bil, kakor sem že omenil, samo začetek konca našemu zajčkanju. Resnico mi pritrdijo vsi še živeči tovariši. Pomislite! Najstarejši, Pučev Jože, ni postal gospodar na domu, marveč postaren stric, ker se ni mogel odločiti, če bo zmagoval življenja križe in nadloge. Kovačev Lojze se je izučil v očetovem rokodelstvu, podkovstvu in živinozdravništvu, delal doma in pri nekem pretepu mimogrede v sosednji vasi, hoteč miriti razburjene duhove, dobil rano, ki ga je spravila v grob sredi cvetočih let. Bajčev Lojze je sicer prvi dobil službo pri domačem trgovcu, poizkušal še mnogo gospodarjev in mnogo mater kruh ter se slednjič zazajčkal dol na Turško med misijonarje, pel že proti tridesetim letom — novo mašo in ostal med

Illustration from "The Children of the Poor" by H. Jackson. — Boys and Girls playing a game of tag.

slovanskimi brati — Bolgari. Z Bolkovim sva se zaprašila v šolo. Jaz sem lezel naprej, Lojze je omagal in se vrnil domov. A videč, da tudi kdor leze, počasi pride naprej, se je vrnil v šolo, prehitel mene in postal c. kr. človek, ki zabija kraškimi buticami lastno in pridobljeno modrost. Tudi Telkov je izkusil za nama, pa je opešal pri nemški besedi „Esel“. Menda je mislil, da je to že vrhunec vednosti ter se vrnil zajčkat domov. Sedaj je že osivel striček. Troštov je ostal doma, kjer ga nima cerkev sv. Lenarta boljšega zvonarja. Tudi gospoda zna obleči, sveče prižigati in oltar odgrniti; jako uporabna oseba ob večjih cerkvenih slovesnostih. Žgurjev France je bil tudi zašel v šole ter se po mnogih letih ves srečen vrnil k mami, kjer še danes umno upravlja svoje posestvo in ureja svoje pesemce, ki se kdaj katera tudi pokaže v „Zvončku“. A koliko jih ima doma? Tudi še mnogo neizpesnjenih misli ima doma, v srcu. Kovačev Pepe je izkusil mnogokaj, se slednjič oprijel trgovine in jo vztrajno vodil; privedla ga je do primerne blaginje v solnčno Gorico.

Kaj naj povem o sebi? Da se tu pod Krimom trudim pošteno, kako bi razvpite Ižance predelal in popravil, da bi bili zlasti mlajši med njimi čimprej tembolje podobni drugim poštenim ljudem na božjem svetu.

Ali smo pa ob tem zajčkanju že našli vsak samega sebe, dvomim, jako dvomim.

Kresna noč.

*Kresnice — lučce zlate —
iz travice žaré,
in žabice bahate
pojejo: rega-re.*

*Ja pesem je ginjaiva
in čedna na vso moč,
še luna ljubezniva
poslušša mimoidoč.*

*Škrjančki so dejali,
da to umetnost ni,
prijetno so pospali
tam sredi bele rži.*

Vida.

